

Muz., 2017(58)
 Rocznik, eISSN 2391-4815
 data przyjęcia – 05.2017
 data akceptacji – 05.2017
 DOI:10.5604/01.3001.0010.1581

JAN KAZIMIERZ JASKANIS (1932–2016) – WSPOMNIENIE SYNA

JAN KAZIMIERZ JASKANIS (1932–2016) – A SON'S MEMORY OF HIS FATHER

Paweł Olaf Jaskanis

Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie

Abstract: A primeval archaeologist (MA 1955, PhD 1971), an organiser of protection for monuments in the Białystok province (1954–1980), Director of the Regional Museum in Białystok (1974–1980) and the State Archaeological Museum in Warsaw (1980–2000). He dealt with archaeology, museology and the protection of monuments. He also popularised related knowledge and linguistic and religious issues. He established the provincial record of archaeological monuments as well as conservation archives, both of which were then developed at the museum. From 1959 to 1975 he was Scientific Secretary to the Yotvingia Scientific Expedition. He was a teacher, an editor and a social activist. He wrote over 200 publications, of which the most important are *The funeral rite of the Western Balts at the end of antiquity* (Warsaw, 1974); a critical study of Aleksander Brückner's work *Ancient Lithuania: tribes and gods: historical and mythological drafts* (Olsztyn, 1979, 1984); *Cecele. Ein Gräberfeld der Wielbark-Kultur in Ostpolen* (Warsaw, 1996); *Krupice. Ein Gräberfeld der Przeworsk- und Wielbark-Kultur in Ostpolen* (Warsaw, 2005), *Kurgans of leaders of*

the Wielbark culture at Podlachia (Białystok, 2012); and *Switzerland. The cemetery of the Baltic Sudovian culture in north-eastern Poland* (Warsaw, 2013). He specialised in researching Roman influence in Central Europe and the prehistory of north-eastern Poland, the culture of Baltic tribes (including the Yotvingians), Baltiysk and the Slavonic border, and in the Przeworsk and Wielbark cultures. He discovered and defined the Cecelska regional group, thus determining the late phase of the Wielbark culture, starting from the early period of Roman influence to its decline as a result of tribal migrations; their kurgans traced the areas of relocation of the Goths and the Gepids from the Baltic Sea to the Black Sea. His successful exhibitions included "The Balts – northern neighbours to the Slavs" (displayed in Austria, Bulgaria, Greece, Lithuania, Italy and Germany several times), "Treasures of primeval Poland" (in Padua, Turin, Aquileia, Schollach) and "The prehistory of Warsaw" (Berlin). He was a member of museum councils as well as the council for museums at the Ministry of Culture and National Heritage.

Keywords: archaeologist, museologist, monument conservator, monument protection, Balts, Regional Museum in Białystok, State Archaeological Museum in Warsaw.

Wspomnienie o zawodowym życiu Ukochanego Ojca skłania do wypowiedzenia emocji – bardziej niżli tylko danie świadectwa o Jego dziele. A to zawsze będzie niepełne. Spośród ścieżek pamięci i sposobów ich wyrażenia wybrałem formę

krótką, odpowiadającą osobowości Taty – zawsze był tyleż skromny, co bardzo pracowity, spokojny i uważny, życzliwy ludziom i oddany Rodzinie. Osobiste pragnienia ograniczę do przywołania obrazu, który scalił moje najwcześniejsze

przeżycia muzealne. Ich wielość zawdzięczam obojemu Rodzicom, archeologom i wówczas pracownikom Muzeum Okręgowego w Białymstoku. Nieodmiennie do dziś, w ciszy i w poczuciu szacunku dla Ich skupienia w pracy, wzbudza się we mnie fantom zapachu magazynu archeologicznych zabytków. W głębokim cieniu, poza światłem biurowej lampy raczej czuję niż widzę kartonowe pudła, piętrzące się w wysokich regałach świeżo wyrobionych z drewna. Stoją na nich wielkie gliniane naczynia, niektóre mając białymi uzupełnieniami. Cieszę się, że przy tym samym biurku mogę kredkami naśladować dokumentację skorup. A potem ruszyliśmy w trwającą do dziś, wspólną podróż przez grodziska, osady i kurhany Podlasia i Suwalszczyzny, a gdy dorastałem również przez historię i sztukę świata.

Jan Kazimierz Jaskanis z wykształcenia był archeologiem pradziejowym i z obowiązków menadżerem kultury (choć nigdy tak siebie nie nazwał), zarządzającym ochroną zabytków, badaniami naukowymi i muzeami. Praktykował w zawodzie, przez prawie 60 lat łącząc uprawianie archeologii i muzeologii z ochroną zabytków i popularyzacją wiedzy na ich temat. Był kreatywnym organizatorem od podstaw w tych sferach, a ponadto pedagogiem, redaktorem wydawnictw naukowych i społecznikiem. Autorem ponad 200 publikacji naukowych. Wyspecjalizował się w problematyce badawczej okresu wpływów rzymskich w Europie Środkowej oraz – szerzej – pradziejów północno-wschodniej Polski. Zajmował się przede wszystkim zagadnieniami kultury ludów bałtyjskich (w tym Jaćwiągami), pogranicza bałtyjsko-słowiańskiego w ujęciu archeologicznym i językoznawczym oraz kształtowania się na Podlasiu kultur przeworskiej i wielbarskiej. Odkrył i zdefiniował cecelską grupę regionalną, będącą wyznacznikiem późnej fazy kultury wielbarskiej, począwszy od młodszego okresu wpływów rzymskich do jej zaniku wskutek wędrówek ludów. Między innymi potwierdził, iż jej kurhany wytyczają obszary przesiedlania się Gotów i Gepidów znad Bałtyku nad Morze Czarne. Przedmiotem Jego zainteresowań i troski zawodowej były wszystkie zabytki archeologiczne bez względu na czas ich powstania oraz związane z nimi zagadnienia językoznawcze i religioznawcze.

Urodził się w Lublinie jako syn Józefa i Władysławy z Sowińskich, wnuk warszawskiego przedsiębiorcy budowlanego Bernarda (linia Rudolfa). Jego Ojciec hobbystycznie zajmował się historią. Maturę zdobył w Liceum im. Adama Mickiewicza w Warszawie (1950). Studia pierwszego stopnia na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego, kierunku – Historia Kultury Materialnej zakończył z wyróżnieniem (promotor prof. Włodzimierz Antoniewicz, 1953). Tytuł magistra archeologii Polski zdobył z wyróżnieniem na Uniwersytecie Poznańskim (promotor prof. Witold Hensel, 1955). Doktorem nauk humanistycznych został na podstawie

pracy pt. *Obrządek pogrzebowy Zachodnich Bałtów u schyłku starożytności (I-V w n.e.)* na Uniwersytecie Warszawskim (promotor prof. Włodzimierz Antoniewicz, 1971). Podczas studiów był asystentem w Komisji Badań Dawnej Warszawy (1952).

Zaprzyjaźniony z bardzo życzliwym i doświadczonym przełożonym Władysławem Paszkowskim, wojewódzkim konserwatorem zabytków województwa białostockiego – jeszcze z wileńską praktyką z kręgu organizowanej przez Stanisława Lorentza opieki nad zabytkami – od 1955 r. od podstaw tworzył prawną i naukową ochronę dziedzictwa archeologicznego w północno-wschodniej Polsce. Powstała wtedy pierwsza muzealna kolekcja zabytków pradziejowych w Białymstoku, a niedługo potem ich wystawa, której autorką była małżonka Danuta (prac. od 1956). Z biegiem lat charakter i przedmiot pracy nie zmieniał się. Wraz z dobrymi wynikami poprawiały się natomiast jej warunki z korzyścią dla zabytków, skuteczności ich ochrony i popularyzacji.

Był inspektorem ochrony zabytków w Wydziale Kultury Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku, a następnie, w latach 1965–1974 Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków Archeologicznych (WKZA), który to tytuł nie mieścił się w ówczesnym krajowym porządku prawnym, ale był respektowany przez miejscowe i centralne władze. Od 1965 r. zarządzał w strukturze Muzeum Okręgowego w Białymstoku odrębnym działem archeologicznym, zachowując funkcję WKZA. W muzeum zgromadził wyposażenie odpowiednie do prowadzenia kampanii wykopaliskowych, opracowywania zbiorów, ich magazynowania i udostępniania. Tego rodzaju rozwiązanie organizacji ochrony zabytków było nietypowe w kraju. Optymalizowało skromne wydatki budżetu na cele ochrony i na muzea. Było także formą ich integracji z naukowymi podstawami archeologii.

Na prośbę Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków w Ministerstwie Kultury i Sztuki opracował podobne i alternatywne zasady działania pokrewnych, samodzielnych placówek, tzw. wojewódzkich ośrodków archeologiczno-konserwatorskich, które powstały w kilku województwach. Przekonywał, że ochrona zabytków jest najlepiej wykonywana, jeśli ma oparcie funkcjonalne i koncepcyjne w samodzielnej instytucji kultury poza urzędem. Na wzór przedwojennej opieki nad zabytkami właśnie muzea zapewniały podstawy naukowe i techniczne prowadzenia badań wykopaliskowych i właściwe – jak wtedy to określano – upowszechnianie wiedzy o pradziejach i historii regionu, o wykopaliskach i znaleziskach archeologicznych, a także o potrzebie ich ochrony w postaci wystaw, publikacji, odczytów, spotkań z uczniami, tworzenia izb regionalnych w szkołach (powstało ich kilkadziesiąt) etc. Program ten w pełni realizował, kiedy został dyrektorem muzeum w Białymstoku (1974–1980). Instytucja ta nadal pełniła funkcje organu

ochrony zabytków archeologicznych w województwie, na zasadzie delegowania uprawnień przez wojewodę na kierownika działu archeologicznego oraz prowadziła wszechstronną popularyzację (do 1991). W jej otoczeniu animował – w zgodzie ze swoimi przekonaniem o znaczeniu pracy zespołowej dla osiągnięcia planowanych celów publicznych takich, jak ochrona zabytków oraz podporządkowany jej rozwój wiedzy naukowej i popularyzacja – wsparcie organizacji społecznych, głównie naukowych.

Stale dążył do tworzenia warunków dla pracy zespołowej, tym bardziej, że jako urzędnik ochrony zabytków działał w pojedynkę i potrzebował pomocy adekwatnej do koniecznej interwencji przy ratowaniu zabytków. Po trzech sezonach badań rozpoznawczych, z inspiracji dra Jerzego Antoniewicza (zm. 1970) współorganizował i w znacznym stopniu utrzymywał ze środków ochrony zabytków Kompleksową Ekspedycję Jaćwieską (dalej Ekspedycja) – (od lipca 1959 do reformy administracyjnej państwa w 1975). Obok ośrodka białostockiego tworzyły ją Slaviska Institut w Lund w Szwecji z prof. Knutem Olofem Falkiem (zm. 1990), Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie i Okręgowe Muzeum w Olsztynie. Badacze szwedzcy w ten sposób powrócili do badań toponomastycznych nad pograniczem bałtyjsko-słowiańskim, przerwanym w roku 1939. Polskie muzea podjęły się prowadzenia dużego projektu, głównie na terenie Suwalszczyzny. Będąc sekretarzem naukowym i wykonawczym Ekspedycji dbał o to, aby program archeologów *traktujących swą dyscyplinę w szerokich ramach humanistyki* został wzbogacony o inne dyscypliny badawcze, zwłaszcza nauki historyczne i przyrodnicze (antropologiczne, paleobotaniczne, dendrologiczne)¹. W Ekspedycji znalazł swoje miejsce *bezrobotny wówczas Aleksander Kamiński*, autor monografii *Jaćwieży* (1953)², słynny harcmistrz sprzed wojny i okresu okupacji, autor *Kamieni na szaniec* (1943). Staraniem Ekspedycji przeprowadzono w Białymstoku I Konferencję Nauk Historycznych, będącą podsumowaniem wiedzy pradziejowej i historycznej o ziemiach północno-wschodnich Polski i wyznaczającą kierunki dalszych badań (czerwiec 1961). W jej wyniku powstało Białostockie Towarzystwo Naukowe (1962 – 13 grudnia 1981, reaktywowane w 1982), w którym pełnił funkcję zastępcy sekretarza generalnego i pełnomocnika ds. wydawnictwa, członka zarządu (od 1967) i prezesa (1974–1981). Oba zające się projekty okresowo skupiały dziesiątki wybitnych badaczy i obfitowały w poważne publikacje, m.in. „Acta Baltico-Slavica” (sekretarz redakcji 1964–1970), „Rocznik Białostocki” (członek redakcji 1962–1991, zastępca redaktora naczelnego od 1966, redaktor naczelny 1981–1991) i „Studia do Dziejów Ziemi Sejmeńskiej” (redaktor 1975). Opracował wtedy wiele haseł do *Słownika Starożytności Słowiańskich*. Został członkiem Towarzystwa Słowiańsko-Bałtyjskiego Uniwersytetu w Lund w Szwecji (od 1976). Pracował społecznie również w lokalnych stowarzyszeniach.

W pierwszej, systematycznej w historii regionu północno-wschodniej Polski, prospekcyjnej terenowej zidentyfikował, częściowo skartował i doprowadził do prawnej ochrony (przez wpis do rejestru zabytków i zawsze lokalizując obiekt na podstawie ewidencji gruntów) stanowiska archeologiczne w woj. białostockim w granicach sprzed 1975 r., m.in. weryfikując znane z wcześniejszej literatury polskiej, niemieckiej i rosyjskiej obiekty o własnej formie krajobrazowej³.

Utworzył wojewódzką ewidencję zabytków archeologicznych i jej archiwum konserwatorskie, prowadzone w muzeum. Typował zagrożone stanowiska do badań ratowniczych, samodzielnie przeprowadzając ok. 45 kampanii wykopaliskowych i ratowniczych. Organizował ekspedycje i nadzorował badania wykopaliskowe innych ekspedycji, kompletując i angażując ze środków publicznych interdyscyplinarne zespoły archeologów, językoznawców, historyków, etnografów, antropologów i przyrodników z kraju i zagranicy. Uczył studentów praktyki terenowej. Wszechstronność Jego zainteresowań wzbogaciła ochronę zabytków archeologicznych o działania z zakresu prewencji konserwatorskiej. Wprowadził bowiem interdyscyplinarne diagnozy w celu zabezpieczenia i ekspozycji zabytków archeologicznych o własnej formie krajobrazowej. Podsumowaniem była konferencja w Białymstoku – Białowieży w 1977 r., która poskutkowała utworzeniem w puszczy rezerwatu archeologiczno-krajobrazowo-przyrodniczego Szczekotowo (kurhany w oddz. 214) oraz analogicznymi próbami w Puszczy Knyszyńskiej (kopalnia krzemienia), w Haćkach pod Bielskiem Podlaskim (grodzisko w otoczeniu kemów i roślinności kserotermicznej) i w Szwajcarii koło Suwałk (cmentarzysko kurhanowe).

W wielodziałowym Muzeum Okręgowym w Białymstoku, którym kierował, doprowadził do rozwoju jego Oddziału Historycznego – Galerii Rzeźb Alfonsa Karnego, oraz oddziałów w Tykocinie i Supraślu. Zainicjował wiele ekspozycji o dziejach i specyfice kulturowej regionu (archeologiczne, etnograficzne, historyczne) oraz we współpracy z innymi muzeami wystaw sztuki, m.in. nawiązując do polskich tradycji przedwojennej, wileńskiej akademii sztuk pięknych. Muzeum białostockie zawdzięczało – jako dowód uznania przez prof. Stanisława Lorentza solidnych podstaw merytorycznych i społecznych – przekazanie na własność fragmentu kolekcji sztuki Muzeum Narodowego w Warszawie, będącego wcześniej w depozycie (1979/1980)⁴. Wspomagał koncepcyjnie i merytorycznie lokalne inicjatywy muzealne, związane z aktywnością mniejszości kulturowych i etnicznych, tak charakterystycznych dla tego regionu.

W połowie roku 1980 został dyrektorem Państwowego Muzeum Archeologicznego (PMA) w Warszawie (do przejścia na emeryturę w 2000), oczekiwanym zarówno przez środowisko archeologiczne, jak i strony ówczesne skonfliktowanych władz komunistycznych i obozu solidarnościowego. Dobrze pamiętam Taty zdziwienie tą jedynością i nadzwyczaj zdeterminowane zaangażowanie w pracę, do której miał doskonałe przygotowanie. Stan wojenny zastał nas (byłem wtedy studentem) w wynajmowanym przez prawie rok pokoju gościnnym w Oficynie Kuchennej przy Pałacu w Wilanowie.

Jako dyrektor PMA uporządkował stan własnościowy siedziby muzeum, zakończył wieloletni remont i modernizację wnętrza wystawienniczych, konferencyjnych, edukacyjnych i biurowych w Arsenale i magazynach w Rybnie (oddział). Doprowadził do organizacji ponad 200 wystaw w kraju i zagranicą. Większość z nich była własnymi produkcjami PMA, cieszącymi się dużą popularnością. Stałe wystawy z niewielkimi aktualizacjami plastycznymi trwają do dzisiaj. Sukcesem międzynarodowym były duże ekspozycje ze zbiorów polskich, jak zrealizowana we współpracy z białostockim muzeum duża wystawa pt. „Bałtowie – północni sąsiedzi Słowian” – opracowano ją w czterech wersjach językowych

i zaprezentowano w Austrii, Bułgarii, Grecji, Litwie, Szwecji, Włoszech i kilkakrotnie w Niemczech. Także przygotowaną na zaproszenie rządu Włoch ekspozycję „Skarby Polski pradawnej” (Padwa, Turyn, Akwileja), przeniesiono następnie do Austrii (Schallaburg), czy wystawę „Pradzieje Warszawy” eksponowano w Berlinie. Pełnił także funkcje redaktora naczelnego „Wiadomości Archeologicznych” (1981–2000).

Był członkiem rady ds. muzeów przy ministrze kultury (do 2000). Przez kilkanaście lat (do 1999) na jego zlecenie organizował konkurs na najważniejsze wydarzenie muzealne roku (obecnie „Sybilla”), okresowo przewodnicząc jury. Był członkiem rady naukowej Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN, rady naukowo-konserwatorskiej przy Zarządzie Głównym PP PKZ, rad w muzeach: Okręgowym w Toruniu, Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi, Archeologicznym w Poznaniu, Okręgowym w Białymstoku i Archeologicznym w Gdańsku. Pracował jako wykładowca w Zakładzie Historii Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku, w instytutach archeologii na Uniwersytecie Łódzkim i Uniwersytecie Warszawskim.

Powołał i prowadził – co miało duże znaczenie dla środowiska muzealnego w zmieniających się warunkach ustrojowych i organizacyjnych – Komitet Muzeów Archeologicznych w celu wymiany doświadczeń, standaryzacji nowoczesnej inwentaryzacji, katalogowania i cyfryzacji wiedzy o zbiorach oraz uczestnictwa muzeów w ochronie dziedzictwa archeologicznego. Opracowywał autorskie raporty o stanie muzealnictwa archeologicznego w Polsce oraz archeologii na potrzeby Polskiej Akademii Nauk i Kongresu Nauki Polskiej. Podtrzymywał przewodnią rolę merytoryczną PMA wśród muzeów z pradziejowymi zbiorami archeologicznymi, wyznaczoną od czasu powołania instytucji państwowej (centralnej) dekretem Prezydenta RP w 1929 roku. Podobnie, jak był przeciwny komunalizacji muzeów archeologicznych o ponadregionalnym i krajowym znaczeniu zbiorów oraz pozabawieniu ich pozytywnego wpływu na ochronę dziedzictwa archeologicznego (1992–1994), tak nigdy nie pogodził się z utratą statusu instytucji narodowej przez PMA w wyniku reformy administracyjnej w 1998 roku. Zmianę przeprowadził, chroniąc muzeum przed dalszą degradacją i rozproszeniem zbiorów i ich dokumentacji, godząc się jednak na utworzenie samodzielnego muzeum w Biskupinie ze względu na brak prawnej możliwości finansowania muzeum w innym województwie samorządowym. Mając za sobą dziesięciolecia praktyki na rzecz ochrony zabytków, był przekonany, że

po 1990 r. rośnie nadmierna i niecelowa formalizacja administrowania tą ochroną i że traci ona tradycyjne więzi merytoryczne z działalnością terenową i muzealną – uważał, że urzędnik, który nie prowadził samodzielnie badań archeologicznych i nie pracował w muzeum nie może wydawać pozwoleń administracyjnych w tej dziedzinie ani nie jest w stanie poprawnie ocenić jakości prac wykopaliskowych, ich naukowych opracowań i ich przydatności dla celów społecznych. Twierdził również, że komercjalizacja archeologii została przeprowadzona z wielką szkodą dla tej dziedziny ochrony zabytków, muzealnictwa i budowania ich społecznego poparcia na wzór innych krajów w Europie.

Był niewątpliwie także popularyzatorem i społecznikiem na rzecz nauki polskiej i ochrony zabytków. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Archeologicznego, sekretarzem białostockiego oddziału (od 1956) i jego prezesem (od 1959). Współzałożycielem Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego (1971) oraz Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich (1989) – tu członkiem honorowym *W uznaniu dorobku naukowego i ogromnych zasług w dziedzinie muzealnictwa, konserwatorstwa oraz archeologicznych badań wykopaliskowych* (2002). Był także wieloletnim członkiem Polskiego Komitetu Międzynarodowej Rady Muzeów – ICOM przy UNESCO, a także wiceprezesem Oddziału Praga-Północ Towarzystwa Przyjaciół Warszawy.

Odnaczony: Złotym Medalem „Zasłużony kulturze Gloria Artis” (2011), Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (2003 – *za zasługi dla muzealnictwa*), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1986), Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Złotą Odznaką „Zasłużony Białostoczczyźnie” etc.

Najważniejsze publikacje książkowe to: *Obrządek pogrzebowy Zachodnich Bałtów u schyłku starożytności* (Warszawa, 1974); opracował i opatrzył wstępem do dziś cenione dzieło Aleksandra Brücknera pt. *Starożytna Litwa: ludy i bogi: szkice historyczne i mitologiczne* (Pojezierze – Olsztyn 1979, 1984); *Cecele. Ein Gräberfeld der Wielbark-Kultur in Ostpolen* (Warszawa, 1996); *Krupice. Ein Gräberfeld der Przeworsk- und Wielbark-Kultur in Ostpolen* (Warszawa, 2005), *Wodzowskie kurhany kultury wielbarskiej na Podlasiu* (Białystok 2012); *Szwajcaria. Cmentarzysko bałtyjskiej kultury sudowskiej w północno-wschodniej Polsce* (Warszawa, 2013).

Zaletom umysłu, kreatywności i hartowi ducha zawdzięczał dorobek swego pracowitego życia. Dziękuję Ci Tato ...

Wilanów, maj 2017

Streszczenie: Archeolog pradziejowy (magister 1955, doktor 1971), organizator ochrony zabytków w woj. białostockim (1954–1980), dyrektor Muzeum Okręgowego w Białymstoku (1974–1980) i Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie (1980–2000). Uprawiał archeologię, muzeologię, ochronę zabytków i popularyzację wiedzy oraz związane z nimi problemy językoznawcze i religioznawcze. Utworzył wojewódzką ewidencję zabytków archeologicznych i archiwum konserwatorskie, rozwijane w muzeum. Sekretarz naukowy Jaćwieskiej Ekspedycji Naukowej (1959–1975). Pedagog, redaktor i społecznik. Autor ponad 200 publikacji, z których najważniejsze to: *Obrządek pogrzebowy Zachodnich Bałtów u schyłku*

starożytności (Warszawa, 1974); krytyczne opracowanie dzieła Aleksandra Brücknera *Starożytna Litwa: ludy i bogi: szkice historyczne i mitologiczne* (Pojezierze – Olsztyn, 1979, 1984); *Cecele. Ein Gräberfeld der Wielbark-Kultur in Ostpolen* (Warszawa, 1996); *Krupice. Ein Gräberfeld der Przeworsk- und Wielbark-Kultur in Ostpolen* (Warszawa, 2005), *Wodzowskie kurhany kultury wielbarskiej na Podlasiu* (Białystok 2012); *Szwajcaria. Cmentarzysko bałtyjskiej kultury sudowskiej w północno-wschodniej Polsce* (Warszawa, 2013). Wyspecjalizował się w badaniu wpływów rzymskich w Europie Środkowej i pradziejów północno-wschodniej Polski – kultury ludów bałtyjskich (w tym Jaćwiegów), pogranicza bałtyjsko-słowiańskiego oraz

kształtowania się na Podlasiu kultur przeworskiej i wielbarskiej. Odkrył i zdefiniował cecelską grupę regionalną, wyznaczającą późną fazę kultury wielbarskiej, począwszy od młodszego okresu wpływów rzymskich do jej zaniku wskutek wędrówek ludów – jej kurhany wytyczają obszary przesiedlania się Gotów i Gepidów znad Bałtyku nad Morze

Czarne. Sukcesem były ekspozycje: „Bałtowie – północni sąsiedzi Słowian” (Austria, Bułgaria, Grecja, Litwa, Szwecja, Włochy i kilkakrotnie w Niemczech), „Skarby Polski pradawnej” (Padwa, Turyn, Akwileja, Schallaburg) i „Pradzieje Warszawy” (Berlin). Członek rad w muzeach i rady ds. muzeów przy ministrze kultury.

Słowa kluczowe: archeolog, muzeolog, konserwator zabytków, ochrona zabytków, Bałtowie, Muzeum Okręgowe w Białymstoku, Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie.

Przypisy

¹ J. Jaskanis, *Kompleksowa Ekspedycja Jaćwieska widziana z perspektywy półwiecza*, (mps w z zbiorach rodzinnych).

² Tamże.

³ O diametralnie odmiennych niż dzisiejsze warunkach wykonywania zawodu w ówczesnym czasie świadczy, że na potrzeby zwiadu i inwentaryzacji terenowej jedynymi środkami transportu były rower i motocykl – pamiętam jak Tata jednego dnia przejechał na rowerze szosą brukową i szutrową z Białegostoku do Suwałk, a stamtąd – po załatwieniu sprawy służbowej – do Elku i nazajutrz wrócił do urzędu i domu.

⁴ Stanisław Lorentz zauważył, że w Muzeum Okręgowym w Białymstoku *zwłaszcza od kilku lat daje się tu obserwować coś w rodzaju jakościowego skoku. Powiększyły się zbiory – to naturalne, ale również ich opracowanie i formy upowszechniania (...) najwybredniejszego mogą zadowolić. (...) Jesteśmy pewni, że [zbiory – PJ] idą w dobre ręce. Muzeum jest nie do zastąpienia* – mówi prof. Stanisław Lorentz, wywiad A. Koziary, „Gazeta Współczesna”, Białystok 9-10 czerwca 1979.

Paweł Olaf Jaskanis

Historyk sztuki, absolwent UW; (1985–1989) inwentaryzator zabytków, (od 1990) w MKiS, (od 1996) zastępca GKZ, (1999–2002) dyrektor generalny Urzędu GKZ, (od 2002) dyrektor Muzeum Pałacu w Wilanowie, przemianowanego (2013) na Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie; członek rad Ministra KiDN: (2008–2020) Ochrony Zabytków i (od 2009) Muzeów, (2004–2011) zastępca przewodniczącego Rady Ochrony Zabytków przy Prezydencie m.st. Warszawy; członek rady MCK w Krakowie oraz rad wielu polskich muzeów a także stowarzyszeń związanych z ochroną zabytków i pamięcią historyczną; (od 2001) wykładowca w Krakowie: Akademii Dziedzictwa MCK i MSAP UEK oraz studiów podyplomowych z zakresu muzealnictwa na UW; e-mail: pjaskanis@muzeum-wilanow.pl

Word count: 2 854; **Tables:** -; **Figures:** 1; **References:** 4

Received: 05.2017; **Reviewed:** -; **Accepted:** 05.2017; **Published:** 07.2017

DOI: 10.5604/01.3001.0010.1581

Copyright ©: 2017 National Institute for Museums and Public Collections. Published by Index Copernicus Sp. z o.o. All rights reserved.

Competing interests: Authors have declared that no competing interest exists.

Cite this article as: Jaskanis P.O.; JAN KAZIMIERZ JASKANIS (1932–2016) – WSPOMNIENIE SYNA. *Muz.*, 2017(58): 155-159

Table of contents 2017: <http://muzealnictworocznik.com/resources/html/articlesList?issueId=9587>